

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2017

**MUSIEK V1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 120

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 48 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VYF afdelings, naamlik AFDELING A, B, C, D en E.
2. AFDELING A en B is VERPLIGTEND.
3. AFDELING C: WESTERSE KUNSMUSIEK (WKM), AFDELING D: JAZZ en AFDELING E: INHEEMSE AFRIKA-MUSIEK (IAM) is keusevrae. Beantwoord slegs EEN van hierdie afdelings (AFDELING C of D of E).
4. Skryf al die musieknotasie in AFDELING A in potlood en al die geskrewe teks in blou of swart ink. Beantwoord die vrae in die spasies aangedui daarvoor.
5. Beantwoord AFDELING B en AFDELING C of D of E in blou of swart ink in die ANTWOORDEBOEK wat voorsien word.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
7. Die laaste bladsy van hierdie vraestel is manuskrippapier wat vir rofwerk bedoel is. Kandidate mag hierdie bladsy verwyder.
8. Kandidate moet let op die puntetoekenning van elke vraag om genoeg inligting in hul antwoorde te gee binne die gegewe tydsduur.
9. Skryf netjies en leesbaar.

NASIENROOSTER

AFDELING	VRAAG	PUNTE	NASIENER	MODERATOR
A: MUSIEKTHEORIE (VERPLIGTEND)	1	20		
	2	15		
	3	10		
	4	15		
SUBTOTAAL		60		

EN

B: ALGEMENE MUSIEKKENNIS (VERPLIGTEND)	5	20		
SUBTOTAAL		20		

EN

C: WKM	6	10		
	7	5		
	8	5		
	9	5		
	10	15		
SUBTOTAAL		40		

OF

D: JAZZ	11	10		
	12	5		
	13	5		
	14	5		
	15	15		
SUBTOTAAL		40		

OF

E: IAM	16	10		
	17	5		
	18	5		
	19	5		
	20	15		
SUBTOTAAL		40		

GROOTTOTAAL		120		
--------------------	--	------------	--	--

AFDELING A: MUSIEKTEORIE (VERPLIGTEND)

(90 minute)

Beantwoord VRAAG 1

EN VRAAG 2.1 OF 2.2

EN VRAAG 3.1 OF 3.2

EN VRAAG 4.1 OF 4.2

Beantwoord al die vrae in die spasies wat op hierdie vraestel voorsien word.

- Bestudeer die *Prelude* uit *Op.28. No. 4* deur Chopin hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Prélude.

Fr. Chopin, Op. 28. No 4.

(iv)

Largo.

Violon. (ou Flûte.)

PIANO.

espress.

Largo. (♩ = 66.)

p

6

12

(i)

(ii) *stretto*

1.7.1

18

1.7.2

dim.

p

smorz.

pp

dim.

P

smorz.

pp

(iii)

- 1.1 Benoem die verwante toonsoort van hierdie stuk.

Antwoord

G majeur/G

<i>G majeur/G</i>	<i>= 1 punt</i>	(1)
<i>g majeur</i>	<i>= 1 punt</i>	
<i>g</i>	<i>= Geen punt</i>	

- 1.2 Waarvoor staan die afkorting “Op.”?

Antwoord:

Opus

(1)

- 1.3 Gee die Afrikaanse betekenis van die term “*Largo*”.

Antwoord:

Met 'n stadige tempo en baie stadig/ stadig en stadig

(1)

- 1.4 Noem die intervalle gemerk (i) en (ii) volledig volgens tipe en afstand.

Antwoord:

(i) Verminderde 5^{de}

(ii) Vergrote 2^{de}

<i>Verminderde 5de</i>	<i>= 1 punt</i>	(2)
<i>Vergrote 2de</i>	<i>= 1 punt</i>	
<i>Slegs afstand, m.a.w. net 2de/5de</i>	<i>= Geen ½ punt</i>	

- 1.5 Keer die interval gemerk (i) om en beskryf die nuwe interval hieronder.

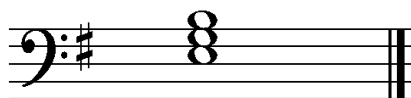
Antwoord: Vergrote 4^{de}

<i>Vergrote 4de</i>	<i>= 1 punt</i>	(2)
<i>Korrekte afstand en toevallige tekens</i>	<i>= 1 punt</i>	

- 1.6 Benoem die drieklank by (iii) volgens tipe en omkering. Herskryf dit in grondposisie en gebruik heelnote.

Antwoord:

(iii) Mineur drieklank

<i>Mineur drieklank</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Heelnote</i>	<i>= ½ punt</i>
<i>Korrekte note</i>	<i>= ½ punt</i>
<i>Sleutel (bas)</i>	<i>= ½ punt</i>
<i>Toonsoortteken</i>	<i>= ½ punt</i>

(3)

- 1.7 1.7.1 Transponeer die vioolparty in maat 17 vir Klarinet in B-mol. Voeg die nuwe toonsoortteken by.

Antwoord:

<i>Korrekte toonsoortteken</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Notasie (klink korrek met verkeerde toonsoortteken)</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 1 punt.</i>	

(2)

- 1.7.2 Verdubbel die nootwaardes van die vioolparty in maat 18. Voeg die nuwe tydmaatteken by.

Antwoord:

Korrekte tydsoortteken	= 1 punt
Notasie	= ½ punt per polsslag

(3)

- 1.8 Identifiseer die komposisietegniek wat gebruik is om (iv) te verander.

Antwoord:

Verdubbeling	Verkleining	Omkering
--------------	------------------------	----------

(1)

- 1.9 1.9.1 Skryf die E-blues toonleer, stygend sonder toonsoorttekens, in die tenoorsleutel.

Antwoord:

OF

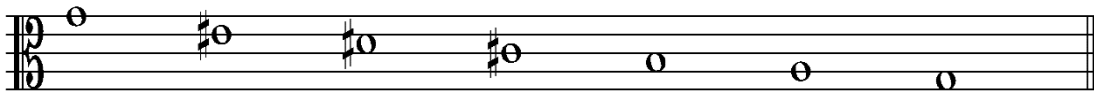

Korrekte sleutel	= 1 punt
Notasie	= 1 punt
Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 1 punt	

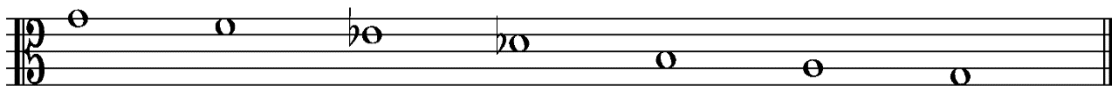
(2)

1.9.2 Skryf die G-heeltoon toonleer dalend in die alt-sleutel.

Antwoord:

OF

<i>Korrekte sleutel</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Notasie</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 1 punt</i>	

(2)
[20]

VRAAG 2

(25 minute)

Beantwoord VRAAG 2.1 OF VRAAG 2.2.

- 2.1 Gebruik die onderstaande openingsmotief om 'n twaalfmaatmelodie in drieledige vorm te voltooi vir die instrument van jou keuse. Dui die instrument waarvoor jy skryf aan en voeg dinamiek- en artikulasietekens by.

Instrument: **Fluit/Blokfluit/Viool/Kitaar/Saksofoon/Klarinet/Trompet**
(Enige gepaste instrument NIE KLAVIER NIE.)

Konsep antwoorde:

A **Moderato**

*Onvoltooide kadens in c of
Volmaakte kadens in g/Eb*

B

*Onvoltooide kadens in c of
Volmaakte kadens in g/Eb*

A **A Tempo**

Volmaakte Kadens in c

- 2.2 Gebruik die onderstaande openingsmotief om 'n twaalfmaatmelodie in driedelige vorm te voltooi vir die instrument van jou keuse. Dui die instrument waarvoor jy skryf aan en voeg tempo, dinamiek- en artikulasietekens by.

Instrument: **Tjello/Basviool/Tromboon**

(Enige gepaste instrument NIE KLAVIER NIE.)

A **Allegretto**

E: f mf f

*Onvoltooide kadens in E of
Voltooide kadens in B/c#*

B

5 *cantabile*

E/B/c#: mp

*Onvoltooide kadens in E of
Volmaakte kadens in B/c#*

A

9

E: f ff

Volmaakte kadens in E

Die melodie sal aan die hand van die volgende kriteria nagesien word:

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING	
Vorm en kadenspunte	<i>1 punt per frase x 3</i>	3
Korrektheid Nootstele, polse per maat, toevallige tekens, spasiëring en uitleg	<i>Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 2 punte</i>	2
Kwaliteit <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteit van melodie en toepaslikheid vir die gekose instrument. - Toepaslikheid van tempo, artikulasie en dinamiese aanduidings verhoog die kwaliteit van die antwoord - Musikaliteit 	9–10	<i>Uitstekend</i> <i>Samehangend en musikaal; frases definieer vorm verbeeldingryk; aanvangsmotief innoverend voortgesit; suksesvolle gebruik van tonaliteit; melodiese kontoer meesterlik hanteer; kreatiewe benadering tot die keuse van toonhoogtes en ritme.</i>
	7–8	<i>Goed</i> <i>Korrek en musikaal; frases dui die vorm duidelik aan; aanvangsmotief sinvol voortgesit; stabiele tonaliteit; melodiese kontoer bevredigend; keuse van toonhoogte en ritme akkuraat.</i>
	4–6	<i>Gemiddeld</i> <i>Musikaal nie oortuigend; nie alle frases duidelik; aanvangsmotief nie goed gebruik; tonaliteit onstabiel; melodiese kontoer onder verdenking; keuse van toonhoogtes en ritme verbeeldingloos</i>
	0–3	<i>Onaanvaarbaar</i> <i>Geen musikale singewing; frases maak nie sin nie; aanvangsmotief geïgnoreer; geen tonale sin; geen melodiese kontoer; toonhoogte en ritme onsamehangend.</i>
TOTAAL	<i>Nasieners mag ½ punte gebruik</i>	15

VRAAG 3

(10 minute)

Beantwoord VRAAG 3.1 OF VRAAG 3.2.

- 3.1 Bestudeer die uittreksel uit *Der Span auf den Wellen* van Op. 17 Nr. 7 van Jean Sibelius hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Antwoord:

Lastu lainehilla. Der Span auf den Wellen.
(Ilmari Calamnius.) (Deutsche Umdichtung von Alfr. Jul. Boruttau.)

Jean Sibelius, Op. 17 N^o7.

1 *Commodo.*

Mis - tä las - tu
Span, wo - her auf

4

lai - ne - hil - la? Pil - ske pie - ni aal - lon pääl - lä? Yk - sik - sen - sa
Wel - len - spu - ren? Ru - ne auf der Wö - ge Rük - ken? Her al - lein im

8

il - lan suus - sa? Vir - ran vet - tä va - el - ta - mas - sa? Tuol - ta las - tu
A - bend - hau - che Wandernd auf des Stromes Ge - wäs - sern? Weit - her, Span, auf

12

lai - ne - hil - la, Pil - ske pie - ni aal - lon pääi - lä:
 Wel - len - spu - ren, Ru - ne auf der Wo - ge Rük - ken.

15

Poh - jan las - ten lai - tu - mil - ta, Si - ni - tun - tu - rin tu - vil - ta.
 Kann von kal - ten Nor - dens Kin - dern, Von den blau - moos'gen Hüt - ten her.

19

Siel - lä kul - ta hon - garit kää - si, Veis - ti, veis - ti sul ho ven - hon:
 Lieb - ster fällt - te dort die Füh - re, Baut - le, baut ein Boot der Bräutigam.

23

Koh - ta vie - rü vir - ran vet - tä, Neit - tä nuor - ta nou - ta - maan!
 Bald sich wagt's auf Stro - mes Was - sern, Jun - ge Jungfrau holt's her - bei!

3.1.1 Benoem die toonsoort van die eerste gedeelte van die stuk.

Antwoord:

A^b majeur/ A^b

A^b majeur/ A^b	= 1 punt
a^b majeur	= 1 punt
a^b	= Geen punt

(1)

3.1.2 Benoem die relatiewe toonsoort van die tweede gedeelte van die stuk.

Antwoord:

d mineur/ d

d mineur/ d	= 1 punt
D	= 0 punt

(1)

3.1.3 Identifiseer die kadens waarmee die stuk eindig en skryf die akkoorde van die kadens, bv. Onderbroke kadens: V – VI.

Antwoord:

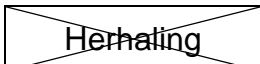
Volmaakte kadens: V – I

Volmaakte kadens/volm. kadens	= 1 punt
V – I	= 1 punt

(2)

3.1.4 Kies die korrekte antwoord vir die komposisietegniek wat gereeld in die melodie voorkom.

Antwoord:

 Herhaling	Sekwens	Omkering
---	---------	----------

(1)

3.1.5 Besyfer die akkoorde by (a), (b) en (c) volledig met gebruik van Romeinse besyfering, bv. G: V (of Va) OF Akkoordsimbole, bv. D.

Antwoord:

(a) F: I 6/4 of F/C

(1)

(b) F: V of C

(1)

(c) F: vi of Dm

(1)

1 punt per akkoord
 Minus ½ punt per fout
 Minus ½ punt vir GEEN of verkeerde omkering
 Merkers moet of akkoorde of figurering merk; nie 'n mengsel van die twee nie.

3.1.6 Benoem die tipe nie-akkoordnote wat (d) en (e) gemerk is:

Antwoord:

- (d) Beklemtoonde deurgangsnoot (1)
(e) Onbeklemtoonde deurgangsnoot (1)

<i>Beklemtoonde / onbeklemtoonde</i>	<i>= ½ punt</i>
<i>Tipe nie-akkoordnoot</i>	<i>= ½ punt</i>

[10]

OF

- 3.2 Bestudeer die uittreksel uit *15 Easy Pieces for Piano* van D. Valeras hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

VIII

Moderato mosso rubato

(a) (b) (c) (i) (ii) (d) (e)

1. 2.

Kadens

3.2.1 Benoem die toonsoort van die stuk.

Antwoord:

F majeur/F

<i>F majeur/F</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>f majeur</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>f</i>	<i>= Geen punt</i>

(1)

3.2.2 Identifiseer akkoorde (a) tot (e) en besyfer hul korrek hieronder. Gebruik akkoordsimbole, bv. C/E.

Antwoord:

(a) B^{b9} (b) Dm⁷

(c) C¹³ (d) Am⁷

(e) A^b

(5 x 1) (5)

<i>1 punt per akkoord</i>	<i>= 5 punte</i>
<i>Geen ½ punte sal toegeken word nie</i>	

3.2.3 Benoem die tipe nie-akkoordnote by (i) en (ii).

Antwoord:

(i) (Onbeklemtoonde) boonste wisselnoot

(ii) (Beklemtoonde) onderste wisselnoot

(2)

<i>2 korrekte antwoorde 1 punt elk</i>	<i>= 2 punte</i>
<i>Geen ½ punte sal toegeken word nie</i>	

3.2.4 Benoem die kadens aan die einde van die stuk en dui die akkoordsimbole aan.

Antwoord:

Volmaakte kadens

C^{13(b9)} – F

<i>Volmaak</i>	<i>= 1 punt</i>
<i>Akkoorde</i>	<i>= 1 punt</i>

(2)
[10]

VRAAG 4**(30 minute)****Beantwoord VRAAG 4.1 (WKM) OF VRAAG 4.2.**

- 4.1 Voltooi die vierstemmige vokale harmonisering hieronder deur die alt-, tenoor- en baspartye by te voeg. Gebruik ten minste EEN nie-akkoordnoot.

Konsep antwoord:

Bb: V6 I V6/4 I6 I IV ii V I

IV6 I6/4 IV I V7 I

Die harmonisering sal na aanleiding van die volgende kriteria nagesien word:

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING		
Akkoordprogressie Akkoordkeuse, korrekte gebruik van kadens	<i>1 punt tussen elke paar akkoorde (behalwe tussen 1ste en 2de polsslag van maat 4).</i>		14
Korrektheid Notasie, verdubbeling, spasiëring en stemvoering	<i>Minus ½ punt per fout, maar nie meer as 1 punt per akkoord nie.</i>		16
Kwaliteit Musikaliteit, nie-akkoordnote, stylbewustheid en kreatiwiteit	• <i>Uitstekend</i>	9–10	10
	• <i>Goed</i>	7–8	
	• <i>Gemiddeld</i>	5–6	
	• <i>Swak</i>	3–4	
	• <i>Onaanvaarbaar</i>	0–2	
<i>Nota aan nasiener: Punt uit 40 moet nie 'n ½ punt bevat nie.</i>			40 (÷ 8 x 3)
TOTAAL:			15

Kandidate moet krediet kry vir 'n ander/kreatiewe en korrekte harmonisering wat nie in hierdie memorandum verskyn nie. Besyfering dien as 'n riglyn vir die nasiener, maar geen punte word vir die simbole as sodanig toegeken nie.

OF

- 4.2 Voltooi die stuk deur geskikte harmoniese materiaal in die bassleutel by te voeg. Gaan voort in die styl wat deur die gegewe materiaal voorgestel word.

Konsep antwoord:

School Rag

Unknown

Korrektheid: ✓

G G/D C D Em G(add2) Am D

Progressie: ✓

5 G G7/D C Am D7 Gm Em D/F#

9 G G/D C D Em D7 G

(15 punte vir korrektheid)
(15 punte vir progressie)

Die antwoord sal na aanleiding van die volgende kriteria nagesien word:

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING		
Akkoordprogressie Akkoordkeuse, korrekte gebruik van kadens	<i>1 punt tussen elke paar akkoorde</i>		15
Korrektheid Notasie, verdubbeling, spasiëring en stemvoering	<i>Minus ½ punt per fout, maar nie meer as 1 punt per akkoord nie.</i>		15
Kwaliteit Musikaliteit, nie-akkoordnote, stylbewustheid en kreatiwiteit	• <i>Uitstekend</i>	9 – 10	10
	• <i>Goed</i>	7 – 8	
	• <i>Gemiddeld</i>	5 – 6	
	• <i>Swak</i>	3 – 4	
	• <i>Onaanvaarbaar</i>	0 – 2	
<i>Nota aan nasiener: Punt uit 40 moet nie 'n ½ punt bevat nie.</i>			40 (÷ 8 x 3)
TOTAAL:			15

Kandidate moet krediet kry vir 'n ander/kreatiewe en korrekte harmonisering wat nie in hierdie memorandum verskyn nie. Besyfering dien as 'n riglyn vir die nasiener, maar geen punte word vir die simbole as sodanig toegeken nie.

[15]

TOTAAL AFDELING A: 60

AFDELING B, C, D, E: ALGEMENE MUSIEKKENNIS**(90 minute)**

**Beantwoord AFDELING B
EN AFDELING C (Westerse Kunsmusiek)
OF AFDELING D (Jazz)
OF AFDELING E (Inheemse Afrika-musiek)**

Beantwoord hierdie vrae in die ANTWOORDEBOEK wat verskaf word.

Nota aan die nasiener: Een punt sal toegeken word vir elke korrekte feit. Kandidate moet krediet ontvang vir enige korrekte antwoord wat nie in hierdie memorandum verskyn nie.

AFDELING B: ALGEMENE KENNIS (VERPLIGTEND)**VRAAG 5**

- 5.1 Vier opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 5.1.11 E.

- 5.1.1 **C**
- 5.1.2 **A**
- 5.1.3 **C**
- 5.1.4 **D**
- 5.1.5 **D**
- 5.1.6 **A**
- 5.1.7 **D**
- 5.1.8 **B**
- 5.1.9 **C**
- 5.1.10 **B**

1 punt vir elke korrekte antwoord = 10 punte

(10)

5.2 Beantwoord die volgende vrae.

5.2.1 Beskryf kortliks waarom die musiekbedryf gaan.

Dis die stappe wat gevolg word/wat nodig is om 'n produk vanaf die produsent tot by die verbruiker te kry.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

5.2.2 Definieer *naaldtydregte* ("needletime rights").

Dit is tantième wat betaal word aan die kunstenaars/ musikante wat deel is van die opnames. Dit is mense soos die agtergrondsangers, enige van die musikante, ens. Hierdie tantième word betaal wanneer 'n lied gespeel/opgeneem/ uitgevoer word.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

5.2.3 Verduidelik kortliks hoe tantième in musiek werk.

Liedjieskrywers/komponiste registreer hul werke by SAMRO, wat intellektuele eiendom en tantième-regte het van hierdie werke het. Hierdie werke kan verkoop word om sodoende geld in te vorder namens die eienaars van die musiek. Hierdie lisensies word gekoop deur radio- en TV stasies, Internet-webwerwe, restaurante, winkels, ens. Die geld wat van die besighede verkry word, word aan alle lede van SAMRO versprei, afhangend van die lugtyd wat hulle ontvang het. SAMRO bepaal lugtyd deur inligting van lewendige optrede plekke, televisie- en radiostasies aan te vra.

(2)

Enige 2 korrekte antwoorde = 2 punte

5.2.4 Hoeveel jaar moet verloop ná die dood van 'n komponis vir sy werke om erken te word as openbare domein indien sy familie nie die kopiereg hernu nie?

50 jaar

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

5.3 Skryf die Italiaanse term vir die volgende beskrywing:

5.3.1 Om 'n spesifieke passasie in musiek met vuur en heftige energie te speel.

Con fuoco

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

5.4 Noem TWEE spesifieke stylkenmerke van Beethoven se musiek.

Hy was die meester van die gebruik van tematiese materiaal en het die volgende 2 tipes gebruik: die 1ste tema was verdeel in kleiner motiewe en word gevind in die 1ste beweging van die 6de Simfonie; die Cantabile (sangstyl) melodieë soos gebruik in die laaste beweging van die 6de Simfonie. Hy het gebruik gemaak van die ou kontrapuntele metodes en was 'n meester hiervan.

Vorm: Hy het tematiese ontwikkeling bemeester. Hy het die Sonatavorm verleng/uitgebrei. Hy het gebruik gemaak van "Free Fantasy" in die 1ste beweging van die *Maanligsonata*. Beethoven het buite die grense van die tipiese koraalvorm/idioom gewerk en het sy koor gebruik as ekstra instrumentale toonkleur en dit vind ons in sy 9de Simfonie. Hy het die gebruik van harmonie verder ontwikkel met die gebruik van swaar, vol akkoorde en modulaties na ander toonaarde as na die sub-dominant- en dominanttoonsoorte.

Enige 2 korrekte antwoorde = 2 punte

(2)

5.5 Beskryf die verskille tussen Sonate en Sonatevorm.

Sonatevorm bestaan uit 3 dele: eksposisie (uiteensetting), ontwikkeling en samevatting (herhaling). Die Sonatevorm eindig gewoonlik met 'n koda (Italiaanse term vir "stert"). Dit mag wel voorkom asof die werk uit 3 bewegings bestaan, maar dis 'n werk wat as geheel gekomponeer is.

Moenie dit met die sonate verwar nie wat 'n volledige werk is wat uit verskeie bewegings bestaan.

1 feit vir sonatevorm = 1 punt

1 feit vir sonate wat die verskille uitlig = 1 punt

(2)

TOTAAL AFDELING B: 20

**Beantwoord AFDELING C (WKM)
OF AFDELING D (JAZZ)
OF AFDELING E (IAM)**

VRAAG 6

6.1 Beskryf die volgende:

6.1.1 Grand opera

Hierdie opera is gewoonlik 'n ernstige werk oor dramatiese geskiedkundige gebeurtenisse. Dit is 'n skouspel van adellikheid en heldhaftigheid van gewoonlik vier of vyf bedrywe wat 'n koor en ballet insluit. Dit word gewoonlik gekenmerk deur groot rolverdelings en orkeste.

Enige 2 korrekte antwoorde = 2 punte

(2)

6.1.2 Die ontwikkeling van instrumentasie tydens die Romantiese era.

Daar was meer klem geplaas op verbreding van die spektrum van instrumentale toonkleur en verskeidenheid. Die strykersafdeling was verleng. Instrumente het melodieë gespeel wat meer uitgebeeld het. Orkeslede moes hul instrumente se toonkleur aanpas by elke individuele komponis se styl. Tegniese virtuositeit was verbeter om die musiek en die publiek se aanvraag te kon verbeter.

Enige 2 korrekte antwoorde = 2 punte

(2)

6.1.3 Alberti-bas

Die baslyn is nou slegs die begeleiding en is die opbreek van die akkoorde en is 'n baie eenvoudige, herhalende patroon. Alberti-bas is 'n tipe gebroke akkoord of begeleiding.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

6.2 Wat is die betekenis van die getal *drie* in Mozart se opera *Die Zauberflöte*?

Hierdie was a.g.v. die invloed van die Vrymesselaars.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

- 6.3 Noem TWEE voorbeelde waar die getal *drie* in die opera, *Die Zauberflöte* voorkom.

Dit verteenwoordig die 3 klopslae aan die deur voor toegang tot die Vrymesselaarsvergaderings; 3 dames; 3 jongelinge; 3 geniis; 3 tempels; 3 verhore; Oorspronklike toonaard (E-mol majeur met 3 molle); Herhalende motief – kort-lank-lank – in die ouverture en 2de bedryf; 3 swaar akkoorde wat die ouverture mee open, word later weer herhaal in die tempel-toneel wanneer Tamino se verhoor begin. Dit vind plaas in Egipte – oorsprong van Vrymesselaars se sakramente.

Enige 2 korrekte antwoorde = 2 punte

(2)

- 6.4 Beskryf EEN tegniek wat gebruik is om die tema te verander in die styl van Tema en Variasies.

Komponiste het note verwyder of bygevoeg, toonaarde verander harmonie, ritme, herhalings met verskillende begeleidingspatrone. Komponiste moes soms tydens 'n uitvoering 'n improvisasie inwerk – om almal te beïndruk met hul vaardigheid – enigeen van die gehoor kon 'n tema voorstel en die komponis sou dan op soveel moontlike maniere improviseer.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

- 6.5 Waarom is Beethoven se *Simfonie No. 6 Opus 68 in F majeur* anders as ander simfonieë?

- Dit bestaan uit 5 bewegings i.p.v. die normale bewegings.
- Die laaste 3 bewegings word aaneen gespeel sonder om te stop.
- Dit bevat baie spesifieke program-materiaal.
- Die 6de Simfonie is slegs 1 van 2 simfonieë wat Beethoven opsetlik getitel het.

Korrekte antwoord = 1 punt

(1)

[10]

VRAAG 7

- 7.1 Beskryf enige DRIE eienskappe van die operamusiek van die Florentynse Camerata.

Die Camerata wou 'n nuwe vokale styl ontwikkel, gebaseer op die antieke Griekse tragedies, wat hul teorieë baseer het op oorblywende vertellings wat oorleef het. Musiek was meer belangrik as teks. Die Camerata was vasbeslote dat musiek altyd onderdanig aan die teks moes wees. Hul het enige polifonie vermy en so min as moontlik gebruik gemaak van die aria en die koor. Hul het kort, vokale monodieë komponeer – die sanger het 'n melodiese verwerking van 'n teks gekry en is begelei deur 'n instrument wat slegs 'n eenvoudige baslyn bestaande uit akkoorde lewer en die sanger kon die teks sing volgens die natuurlike ritmiese spraakpatroon. Die vokale lyn het die spraakpatroon en ritmes gevolg – dit het later as die resitatief bekend gestaan. Die resitatief is gesing deur 'n solis en het eenvoudige akkoordbegeleiding gehad. Die musiektekstuur was homofonies.

1 punt elk vir enige 3 korrekte feite = 3 punte

(3)

- 7.2 Monteverdi word beskou as een van die belangrikste komponiste van operamusiek. Verduidelik die betekenis van hierdie stelling.

Saam met die Camerata was een van die grootste opera-komponiste, ook bekend as die stigter van opera, Claudio Monteverdi (1567–1643). Sy eerste ware opera, *L'Orfeo*, het die standaard daar gestel vir ander Europese komponiste en het gehelp om hul nasionale tradisies te skep en vestig in die 17de eeu. Sy opera het bestaan uit resitatiefs, koorgedeeltes, instrumentale danse, tussenspelle (later bekend as ritornelli). Monteverdi het die funksie van die orkes uitgebrei deur die gebruik van 'n groter verskeidenheid instrumente en ook meer sangers as sy voorgangers. Monteverdi het waarlik die betekenis van die teks in die musiek vasgevang. Hy was die meester van die nuwe homofoniese dramatiese styl.

Enige 2 korrekte feite = 2 punte

(2)

[5]

VRAAG 8

- 8.1 Vergelyk *Singspiel* en *Musiekdrama* met mekaar. Noem TWEE verskille en EEN ooreenkoms ten opsigte van die styltipes.

Ooreenkomste:

- Beide Singspiel en Musiekdrama is sub-genres van die opera.
- Beide is 'n vorm van opera.

Verskille:

Singspiel	Musiekdrama
• Een persoon komponeer die musiek en 'n tweede persoon skryf die lirieke (teks);	• Een persoonskryf beide die musiek en die teks (libretto);
• Singspiel se storielyn is meestal komies of romanties van aard;	• Dis 'n tipe opera waarin die musikale en dramatiese eienskappe ewe belangrik is;
• Gekomponeer deur W.A. Mozart;	• Opera, veral deur Richard Wagner gekomponeer;
• Gekenmerk deur gesproke dialoog tussen gesingde frases;	• Musiek en drama vorm hegte eenheid; • Gekenmerk deur 'n aaneenlopende vloei van orkes-musiek.
• Gekenmerk deur ensembles, liede, ballades en arias, wat soms strofies is of volkswysie-eienskappe het;	• Die musiekdrama is 'n samevoeging van al die kunsvorme; • Sang is vry van formele verdeling van arias, resitatiefs, ens.
• Elemente van magiese, fantasie skepsels en komies oordrewe eienskappe van goed en kwaad wat eie is aan <i>Singspiel</i> ;	• Gekenmerk aan die integrale gebruik van leitmotifs of musikale temas;
• 'n Vorm van Duitse ligte opera	• 'n Vorm van Duitse opera waarvan die struktuur regeer word deur die gedagtes van effektiwiteit

1 ooreenkoms (korrekte feit) = 1 punt Enige 2 verskille (4 korrekte feite) = 2 x 2 = 4 punte

(5)
[5]

VRAAG 9

9.1 Beskryf kortliks die belangrike elemente van die tweede tema van “*Fingal’s Cave*” ten opsigte van instrumentasie.

- Die 2de tema beeld die see se beweging en die rollende branders uit.
- Dit is in D majeur geskryf vir Fagotte en tjello’s.
- Die tema word eerste gespeel deur die tjello’s en Fagotte en is in D-majeur.
- Daar is ’n verandering van die mineur na die majeur toonaard en dit skep ’n sonnige gevoel.
- Die tema word begelei deur die strykers wat sagte sestiende-noot passasies speel en hierdie herhaling van die sestiende-noot patroon weerspieël die kalm see.

1 punt vir elke korrekte feit = 5 punte

(5)
[5]

VRAAG 10

Skryf 'n breedvoerige artikel vir jou skoolkoerant oor die VIERDE en VYFDE bewegings van Beethoven se *Simfonie Nr. 6, opus 68*. Bespreek onder andere die gebruik van die instrumente om die gevoel van die gebeure in die natuur weer te gee.

Die VIERDE beweging word genoem “*Donderstorm*” en die tempo-aanduiding is *Allegro* en 'n gepunteerde halfnoot = 80. Dis geskryf in F-mineur, die tydmaatteken is 4/4 en is in vrye een-ledige vorm, ook vergelykend met programmusiek met interessante orkes-toonkleure. In hierdie beweging voeg Beethoven die volgende instrumente by die “klassieke” orkes – 'n piccolo, dwarsfluit, Klarinet in Bb, fagot, Horing in F, trombone (alt en tenoor), timpani en nog strykinstrumente. Beethoven skep ook 'n aanhoudende musiekvloei deur seksies en motiewe te verskuif van een instrument of instrument-groep na 'n ander. Op hierdie wyse het timbre 'n belangrike rol begin speel. Die beweging beeld 'n verwoestende donderstorm baie realisties uit; dit bou van slegs 'n paar reëndruppels tot die klimaks van die storm met donderweer, blitse, stormwinde en swaar reënbuie. Die storm beweeg verby en in die agtergrond kan donderslae nog gehoor word.

Die rol van die instrumente is baie belangrik: die viole speel *pp staccato* agstenote wat die idee skep van die eerste reëndruppels. Die dromme verteenwoordig die eerste donderslag met die speel van “lae kwintole deur die tjello's en kwartole deur die basviool – almal saam skep die “rumbling” effek. Die piccolo begin in maat 82 speel en dit versterk die storm-effek. In maat 106 hoor ons 2 trombone/skuiftrompette wat die storm-klank versterk. Die eerste viole speel *ff tremolo's* en dit gee die gevoel van intense opwindning. Die storm bereik sy klimaks met dromrolle en tremolo's. Die musiek raak geleidelik sagter na die storm wanneer die agstenote weer verskyn as *dolce* halfnote gespeel deur die hobo met 'n dominant-pedaalpunt in die tonika toonsoort. Die donderweer word steeds in die verte gehoor.

Ons vind vele elemente van die Romantiese tydperk in hierdie beweging, nl. dinamiese kontraste, harmoniese kleur, vloeiende melodielyn en vryer struktuur/vorm. Die oorgang van die vierde na die vyfde beweging geskied sonder om te stop en kan vergelyk word met Mozart se gebruik in sy Strykkwartet in G mineur K516 (1787). Die tempo aanduiding is *Allegro* en 'n stippel minimum = 80. Dit is saamgestel in F-mineur. Die tydsoortteken is 4/4. Die vorm is Programmusiek (of vry op-deelvorm) met interessante orkestrale kleure. Beethoven het nuwe instrumente bygevoeg – Piccolo, Fluit, Oboe, Klarinet in Bb, basson, Horing in F, Trombone (Alto en Tenoor), Timpani en Snare.

Die VYFDE beweging is getiteld “*Skaapwagter se lied – Gelukkige en dankbare gevoelens na die storm.*” Die tempo-aanduiding is *Allegretto* en ’n gepunteerde kwartnoot = 60. Dis geskryf in F majeur en is in sonate-rondovorm (7-ledige rondovorm). Die hooftema is in die tonika toonsoort aan die begin van die ontwikkeling, asook by die eksposisie en “recapitulation”.

Hierdie beweging is die finale. Soos soveel klassieke eindes, beklemtoon hierdie laaste beweging ’n simmetriese 8-maat tema en hier verteenwoordig dit die dankbaarheidslied van die skaapwagters. Soos die storm verby beweeg, is daar die gevoel van verligting en al die diere kom te voorskyn.

Die 5de beweging begin met ’n jodel, *Ranz des Vanches*, ’n eenvoudige melodie gespeel deur horing wat die Switserse Alpe herders gebruik om hul diere te laat beweeg van een weiveld na die volgende. Die klarinet speel dit ook en word dan deur die horing nageboots. Dit word gespeel oor dominant en tonika harmonieë, terwyl die strykers saggies saamspeel. Beethoven gebruik al dieselfde “ekstra” instrumente as vir die vierde beweging, en laat slegs die piccolo uit – Fluit, Oboe, Klarinet in Bb, Fakson, Horing in F, Trombone en Strykers.

Die Koda begin saggies en bou geleidelik op tot ’n ekstatiëse samespel van die volle orkes, minus die storm-instrumente. Die eerste viole speel ’n baie vinnige forte tremolo – triool op ’n baie hoë F. Daarna volg ’n intense passasie wat herinner aan ’n gebed, gemerk deur Beethoven as *pianissimo, sotto voce*. Meeste dirigente gaan geleidelik stadiger in hierdie deel. Na ’n kortstondige gevoel van heiligheid/toegeneentheid, eindig die werk met 2 baie besliste F majeur akkoorde. Die tydsoortteken is 6/8. Die toonaard is F majeur.

Die vorm is sonata rondo vorm, wat beteken dat die hooftema in toniese sleutel aan die begin van die ontwikkeling, sowel as die uiteensetting en die rekapitulاسie. Beethoven gebruik dieselfde instrumente vir die ‘Donderstorm beweging, en laat slegs die piccolo uit – Fluit, Oboe, Klarinet in Bb, Fakson, Horing in F, Trombone en Strykers.

[15]

Die opstel sal gemerk word aan die hand van die volgende kriteria:

KRITERIA	PUNTETOEKENNING		
Vierde beweging:	1 punt vir elke korrekte feit x 6		6
Vyfde beweging:	1 punt vir elke korrekte feit x 6		6
Logiese aanbieding en struktuur van die opstel	<i>Uitstekend</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en stewige argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig'.</i>	= 3 punte	3
	<i>Goed</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en redelike argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 2 punte	
	<i>Redelik</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en vae argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 1½ punte	
	<i>Ondergemiddeld</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en swak argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 1 punte	
	<i>Swak</i> <i>'n Enkel paragraaf: swak poging met die skryf van 'n opstel.</i>	= ½ punte	
	<i>Onaanvaarbaar</i> <i>Feite puntsgewys aangebied.</i>	= 0 punte	
TOTAL			15

TOTAAL AFDELING C: 40

OF

AFDELING D: JAZZ**VRAAG 11**

- 11.1 Kies EEN beskrywing van KOLOM B wat met die korrekte term in KOLOM A ooreenstem. Skryf slegs die korrekte letter (A–F) langs die vraag se nommer in die ANTWOORDEBOEK, byvoorbeeld 11.1.7 G.

- 11.1.1 **E**
- 11.1.2 **D**
- 11.1.3 **F**
- 11.1.4 **B**
- 11.1.5 **A**
- 11.1.6 **C**

<i>1 punt vir elke korrekte antwoord = 6 punte</i>
--

(6)

- 11.2 Noem TWEE ooreenkomste tussen Mbaqanga en Marabi.

Swing en Kwela

<i>2 korrekte feite = 2 punte</i>

(2)

- 11.3 Met watter instrument word Marabi vereenselwig?

Pedaalorrel/huisorrel

<i>1 punt vir korrekte antwoord</i>

(1)

- 11.4 Die groep *The Merry Blackbirds* het dit geniet om Amerikaanse ragtime te speel, asook genoteerde jazz verwerkings. Noem EEN kunstenaar wie se verwerkings hul gespeel het.

Louis Armstrong, Duke Ellington, Count Bassie, Sy Oliver

<i>Enige korrekte antwoord = 1 punt</i>

(1)**[10]**

VRAAG 12

- 12.1 Skryf 'n paragraaf oor die Marabi-styl van *The Jazz Maniacs* en hul invloed, asook die bydrae van Solomon Cele tot die ontwikkeling van hierdie styl.

Jazzmusiek het politieke doelwitte weerspieël van die VSA sowel as Suid-Afrika. Die Jazz Maniac het ontwikkel in die buurte van Sophiatown en Distrik Ses. Die orkes is gestig deur Solomon Cele, 'n pianis wat homself geleer het deur te luister na die shebeen-musikante en hul na te boots. Die orkes het bestaan uit 4 lede en het later uitgebrei na 13 lede. Die ander instrumente was saksofoon, kitaar en tromboon. Cele het gesê die swing-klank was ideaal om sy nuwe musikale idees oor te dra en dis gekombineer met swing, jazz en plaaslike melodieë. Dit het als gelei tot die ontwikkeling van Marabi-styl. Die orkes het musikale idees geneem van sommige Amerikaanse orkeste en dit hul eie gemaak i.p.v. net na te boots. Hul musiekstyl is beïnvloed deur Louis Armstrong, Buck Clayton en Harry James.

1 punt vir enige 3 korrekte feite = 3 punte

(3)

- 12.2 Beskryf Nuwe Jazz in 'n kort paragraaf en noem EEN kunstenaar van hierdie styl.

Die New Jazz styl verwys na die ontwikkeling van Suid-Afrikaanse Jazz na die 1950's. Dit is nie afgelei van Marabi of Kwela nie en pas ook nie in die Mbaqanga kategorie nie. Die musikante het elk hul eie individualistiese style ontwikkel.

Kunstenaars: Todd Matshikiza, Gideon Nxumalo, The Jazz Epistles, Philip Tabane

*1 korrekte feit = 1 punt
1 korrekte kunstenaar = 1 punt*

(2)

[5]

VRAAG 13

- 13.1 Waar het Kwela-musiek sy oorsprong en hoe het Kwela die Suid-Afrikaanse musiekwêreld beïnvloed?

Kwela is afgelei van Marabi en die mees kenmerkende eienskap is die gebruik van die penniefluitjie, wat later vervang is deur die saksofoon. Dit was die musiek van die strate en gespeel deur die jeug van die township. Dit het die einde beteken van die “big bands” en dansorkeste en het ’n nuwe era ingelui van lewenslustige, nuwe musiek. Hierdie nuwe styl het nie baie geld nodig gehad nie.

Die penniefluitjie-kwela of Kwela was die deurbraak in die ontwikkeling van swart musiek en jazz in Suid-Afrika. Die penniefluitjie was ’n klein instrument en dus maklik draagbaar. Soos die seuns getrek het van hul klein gemeenskappe na die stede, het hul hul penniefluitjie saamgeneem. Dit is later vervang deur die Duits-vervaardigde een. Tipiese Kwela musiekinstrumente is die penniefluitjie, ’n tuisgemaakte kitaar (isingci), ratelinstrumente (slaginstrumente) gemaak van leë mekblikke en ’n een-snaar tee-bus bas. Kwela bestaan uit ’n “vamp” – ostinaat-akkoordreeks – wat gespeel word op die snaarbas, en kitaar en die res is aangevul deur die ratel – en skud/-slaginstrumente en tromme.

Jong swart mans het die musiek gespeel op die straathoeke, terwyl ander ’n ogie oopgehou het vir die polisie, genaamd die kwela-kwela.

Kwela-musiek het ook groot aanklank gevind onder boeremusikante en Fred Woodridge se “*Penniefluitjie Kwela*” was baie populêr. Dit was die eerste ware inheemse Suid-Afrikaanse musiek en het gesprek tot die mense. Maar dit was egter die swart musikante wat die styl tot internasionale status verhef het.

Jare later is die penniefluitjie vervang deur die saksofoon en die akoestiese kitaar is vervang deur die elektriese een. Aan die einde van die 1950’s het die penniefluitjie heeltemal verdwyn uit die orkes en Kwela was nou bekend as Sax Jive en eers later as Mbaqanga en dit sou die musiekwêreld in Suid-Afrika vir die volgende 20 jaar oorheers.

1 punt elk vir enige 5 korrekte feite = 5 punte

(5)
[5]

VRAAG 14

- 14.1 Hoe het Jazz in ballingskap die musiekontwikkeling van Suid-Afrikaanse musikante beïnvloed?

In die 1960's het die Suid-Afrikaanse jazzmusikante 2 keuses gehad – veg of gaan weg. Die meerderheid wat die land verlaat het, was toegewyde politiese en artistiese professionele mense. Al het die meeste van hul nie suksesvolle musiekloopbane oorsee gehad nie, het hul tog die begeerte gehad om hulself uit te beeld/leef deur die musiek van hul land van oorsprong. Dit het hul talente help ontwikkel en hulle as professionele musikante laat werk en optree. Die laaste opsie was om die land te verlaat, aangesien hul “vertrekpermitte” om oorsee op te tree, elke keer afgekeur is. Om 'n musikant in Suid-Afrika te wees gedurende hierdie tyd, was feitlik onmoontlik a.g.v. die “nagklok”/ aandklokkeel en ook dat die konsertsale nie gelyktydig swart en wit kunstenaars kon akkommodeer nie. Dit was werklik 'n baie moeilike tyd. Jazz musikante het doelbewus veelrassige samewerking deur hul musiek voorgestaan en het gehelp om professionele musiekmaak in Suid-Afrika aan die gang te hou en jazz in ons land te behou.

<i>1 punt elk vir enige 5 korrekte feite = 5 punte</i>
--

(5)
[5]

VRAAG 15

Skryf 'n opstel oor die musiek van EEN van die volgende Suid-Afrikaanse vroeë Jazz-kunstenaars:

- Miriam Makeba
- Josephine 'Dolly' Rathebe
- Thandi Klaassen

Jy sal punte ontvang vir die logiese aanbieding van feite en die struktuur van jou opstel.

Miriam Makeba

Sy is in 1932 in Johannesburg gebore en haar volle name was Zenzile Miriam Makeba. Haar bynaam was "Mama Africa". Sy was bekend as 'n Suid-Afrikaanse sanger en aktivis vir siviele/menslike regte. Sy was ook die eerste kunstenaar van Afrika wat die wêreld het aan Afrika-musiek bekendgestel. Sy het ook in die koor van die Kilnerton Instituut in Pretoria gesing. Haar eerste solo optrede was toe sy 15 jaar oud was vir Koning George VI van Engeland. Haar dogter is in 1950 tydens haar eerste huwelik gebore. Haar professionele loopbaan het in die 1950's begin saam met "The Manhattan Brothers". Daarna het sy haar eie damesgroep gestig, "The Skylarks", en hul musiekstyl was 'n mengsel van jazz en tradisionele melodieë. In 1956, stel sy die welbekende "*Pata Pata*" vry. In 1959 het sy 'n kortstondige huwelik met Sonny Pillay. Haar optrede in die anti-apartheids dokumentêr, "*Come back, Africa*" was haar haar groot deurbraak. Dit het gelei tot die dames-hoofsangrol in *King Kong* in 1959. Sy het egter in die moeilikheid beland by die Suid-Afrikaanse owerhede, want die direkteur wou hê sy moes die rolprent verteenwoordig in 1959 by die Venesiese Filmfees. Haar ongelooflike sangstem het gepas by haar unieke noemnaam, "The Empress of African Song". Sy het nie teruggekeer na Suid-Afrika nie, maar in London skuiling gesoek en hier het sy Harry Belafonte ontmoet. Hy het help emigreer na Amerika. In 1960 wou sy haar ma se begrafnis bywoon, net om uit te vind dat haar Suid-Afrikaanse paspoort gekanselleer was. Gedurende dieselfde jaar het die platemaatskappy RCA Victor, haar 'n platekontrak aangebied en sy het die album "*Miriam Makeba*" vrygestel. In 1962, het Makeba en Belafonte gesing tydens JF Kennedy se verjaarsdag. In 1963 stel sy haar 2de album vry, genaamd "*The world of Miriam Makeba*". In die laaste helfte van 1963 het Miriam getuig teen apartheid voor die raad van Verenigde Nasies en haar musiek is verban uit Suid-Afrika en haar Suid-Afrikaanse burgerskap en reg om terug te keer na Suid-Afrika, teruggetrek. Sy het in Amerika gebly, maar het ook internasionale paspoorte gehad van Guinee, België en Ghana en het so wêreldburger geword. Sy is met Hugh Masakela getroud in 1964 en geskei in 1966. Ook in 1966 het sy 'n Grammy-toekenning ontvang vir Beste "Folk Song" opname saam met Belafonte en die album was getiteld, "*An Evening with Belafonte/ Makeba*". Hierdie album het meestal gegaan oor die politiese nood van swart Suid-Afrikaners wat gedruk gegaan het onder apartheid. Dit verteenwoordig tradisionele Zoeloe, Sotho en Swahili liede uniek getoonset. Haar reputasie en roem het gegroei; sy het kort na mekaar die welbekende *Click Song* (*Qongqothwane*) en *Malaika* vrygestel. Haar stem (warmte en klank) is vergelyk met Ella Fitzgerald en Frank Sinatra.

Sy het nooit grimering gedra nie, nooit haar hare gekrul nie en hierdie styl het bekend gestaan as die afro. In 1967, 10 jaar na sy *Pata Pata* geskryf het, is daar 'n opname gemaak en vrygestel as 'n enkel album in Amerika en was 'n internasionale treffer.

Haar huwelik met die aktivis Stokely Carmichael ('n Burgerregte aktivis) het in 1968 groot opslae gemaak; soveel so dat haar platekontrakte en toere gekanselleer is en sy het na Ghana gevlug waar sy die volgende 15 jaar gebly het. Hul is in 1973 uitmekaar en het aanhou optree in Afrika, Europa en Asië, maar nie in die VSA nie a.g.v. 'n boikot. Sy was een van die hoofkunstenaars in 1974 in Zaïre tydens 'n boksgeveg tussen Muhammad Ali en George Foreman. In 1975 spreek sy die Verenigde Nasies toe vir 'n 2de keer. Sy skei van Carmichael in 1978 en trou met 'n uitvoerende beampte van 'n lugredery in 1980. Haar dogter sterf in 1985 en daarna verhuis sy na België. Sy was Guinea se offisiële beampte vir die Verenigde Nasies en in 1986 wen sy die Dag Hammerskjöld Vredesprys. In 1987 keer sy terug na roem in die wêreld met haar optrede saam met Paul Simon tydens sy *Graceland*-toer en album (te danke aan Masakela). Net daarna teken sy 'n platekontrak met Warner Bros. Records en sy stel die album "*Sangoma*" vry, 'n huldeblyk aan haar moeder wat ook 'n sangoma was. Haar outobiografie word gepubliseer en vertaal in Spaans, Duits, Nederlands, Frans, Italiaans en Japanees. In 1988 neem sy deel aan die Nelson Mandela se 70ste verjaarsdag huldeblyk in die Wembley Stadion. Hierdie optrede het meegehelp dat die Suid-Afrikaanse regering onder druk was om Mandela vry te laat. In 1990 word dit bevestig dat Mandela vrygelaat sou word en gedurende dieselfde jaar word menige verbannings omgekeer teen die ANC en verskeie anti-apartheidsorganisasies. Hy word vrygelaat in Februarie 1990 en Mandela het Makeba omgepraat om na Suid-Afrika terug te keer. Sy keer terug in Junie 1990. In 1991, stel sy die album "*Eyes on tomorrow*" vry, met gesamentlike opnames deur Gillespie, Nina Simone en Masakela; dit was 'n kombinasie van jazz, R&B, pop, Afrika-musiek. Makeba en Masakela het 'n wereldtoer onderneem om die album te promoveer. Sy het in 1991 in 'n episode van *The Cosby Show* opgetree. In 1992 speel sy die rol van Angelina, die hoofkarakter se moeder, in *Sarafina!* In 1993 stel sy die album "*Sing me a Song*" vry. In 1999 is sy genomineer as 'Welwillendheidsambassadeur' vir die Verenigde Nasies se Voedsel en Landbou Organisasie. In 2000 word "*Homeland*" genomineer vir 'n Grammy-toekenning en word genoem 'n liefdesbrief aan Suid-Afrika. In 2001 het die Verenigde Nasies van Duitsland haar die Otto Hahn Vredemedalje in Goud toegeken; sy het die prys ontvang van die Koning van Swede, Carl XVI Gustaf in 2002. Gedurende dieselfde jaar neem sy deel aan 'n dokumentêr "*Amandla: 'n Rewolusie in 4-stemmige Harmonie*". In 2004 is Makeba genomineer as nommer 38 in die Suid-Afrikaanse Top 100. Sy begin haar vaarwel-wêreldtoer in 2005. Na 'n optrede in Italië in 2008, (na sy *Pata Pata* gesing het) het sy siek geraak, 'n hartaanval gekry en in die hospitaal gesterf.

Haar styl, karaktereienskappe:

Sy het geluister na tradisionele Xhosa en Zoeloe liederes en het vinnig die tale baasgeraak. Sy het ook graag geluister na musiek wat gespeel is oor die radio en gramafoonplate. Sy was mal oor Ella Fitzgerald se musiek. Haar musiek is vrolik, opheffend, sag, maar met 'n sterk politiese boodskap. Sy was 'n pionier/ voorganger by die vermenging van style soos blues, gospel, kontemporêre jazz, folk en tradisionele Xhosa. Daar was groot verskeidenheid in haar musiek deur die gebruik van menige tale en musiekstellings, soos jazz en blues, maar tog het sy meer bekendheid verwerf deur te sing in haar moedertaal en sy was bekend vir haar uitstaande sterk klapklanke.

Style wat sy gebruik het varieer van Engelse ballades, Portugese fado's, Brasiliaanse bossa novas, Hebreeuse en Jidiese melodieë, Italiaanse inkantasies en ander volksmusiek en populêre wêreldstyle. Sy het ook erkenning ontvang vir die vermenging van Afrika ritmes en geestelike klanke na die Weste. Haar musiek was 'n mengsel van sielvolle jazz, blues en tradisionele Afrika-musiek met politieke ondertone. Die album, "*Eyes on tomorrow*", het bestaan uit 'n kommersiële mengsel van pop, blues en jazz. Musikante wat op hierdie album verskyn: Jazz trompetspeler, Dizzy Gillespie, Rhythm and blues singer Nina Simone, Hugh Masakela.

Albums: *Miriam Makeba, The Voice of Africa, Eyes on Tomorrow, Homeland* (2000), *Reflections* (2004)

Hoogtepunte: *Pata Pata, The Click Song* (Qongqothwane), *Malaika, Mbube* (Wimoweh)

OF

Josephine "Dolly" Rathebe (1928 – 2004)

Sy is in gebore in 1928 in Randfontein en het grootgeword in Sophiatown. Haar loopbaan het begin toe 'n talentsoeker van Gallo haar hoor sing het. Sy was slegs 21 toe sy die ster was van die film, "*Jim comes to Joburg*". Haar 1956-fotosessie het bygedra tot haar sterstatus – sy het in 'n bikini geposeer. Sy het aangesluit by die "African Inkspots" groep as sangeres, maar haar reputasie het haar vooruitgeleed en ook elke groep saam met wie sy gesing. Sy het vele jong musikante gementor, insluitende 'n jong Miriam Makeba, Thandi Klaassen en Dorothy Masuka. Sy het nooit die land verlaat tydens die jare van die aandklokkeel nie (apartheidsjare), al het hierdie einste reël veroorsaak dat sy feitlik nooit kon optree in die openbaar nie, veral tydens haar jare as hoofsanger vir die "The Elite Swingsters". Haar vereenselwiging met hierdie groep het haar internasionale roepem verseker. Hul het opgetree tydens die inswering van Nelson Mandela as Suid-Afrika se eerste demokraties-verkose president. Hul het ook opgetree by Westminster Abby om Suid-Afrika se toetrede tot die Statebond". 'n Belangrike toekenning was gemaak aan haar – die Suid-Afrikaanse staatsorde Ikhamanya in Silwer vir haar ongelooflike bydrae tot musiek en die uitvoerende kunste en haar toewyding tot die ideale van reg en geregtigheid, Vryheid en demokrasie. Al was Rathebe baie suksesvol, het familie nie geld gehad om by te dra tot 'n grafsteen vir haar graf nie. Dis egter gedoen in 2015 na 'n leerder van Johannesburg 'n projek aan haar opgedra het.

OF

Thandi Klaassen (gebore 1931)

Thandi Klaassen is 'n Suid-Afrikaanse legend en haar musiekloopbaan strek oor meer as 50 jaar. Sy het grootgeword in Sophiatown. Haar begeerte om sangeres te word het begin tydens 'n konsert van die Jazz Maniacs en Emily Kwenane by haar skool. Sy het begin deur te sing in plaaslike kerke en sy het ook haar eie damesgroep, The Quad Sisters, begin. Hul was die eerste damesgroep in Suid-Afrika op 'n opname te maak.

Tydens haar tienerjare is sy beseer na suur in haar gesig gegooi is, Sy het 'n jaar in die hospital gebly en haar gesig is permanent beskadig en dit wou voorkom of haar musiekloopbaan gedoem was.

Sy het haar selfvertroue herwin en gesing saam met Dolly Rathebe, Miriam Makeba en Dorothy Masuka. Sy was een van die rolspelers tydens die uitvoering van *King Kong* in Londen. Na die vertoning in Londen het sy nie weer teruggekeer na Suid-Afrika nie, maar onmiddellik internasionaal begin optree saam met Patti LaBelle en Roberta Flack. Terselfdertyd het sy aan haar reputasie begin bou as 'n uitstekende jazz-sanger. Sy is nou afgetree, maar tree soms nog tydens spesiale geleenthede op. Tydens haar tyd oorsee, het sy ook deelgeneem aan anti-apartheid veldtogte en ook voortgegaan met musiek wat die situasie in haar tuisland aangespreek het. Sy het vele toekennings ontvang, onder meer "The Woman of Distinction" toekenning in Kanada (1999) en 'n Leeftydsprestasie-Toekenning (12de MTN SAMA). Sy ontvang ook die Boabab staatsorde in Goud. Sy is baie bekend vir haar Mbaqanga interpretasies. As erkenning van haar herkoms, sing sy ook in e'Kasi, die volksdialek van Sophiatown.

Thandi Klaassen was gediagnoseer met pankreas-kanker en is oorlede op 15 Januarie 2017. 'n Staatsbegrafnis is vir haar gehou.

(15)

Die opstel sal gemerk word aan die hand van die volgende kriteria:

KRITERIA	PUNTETOEKENNING	
Musiekeienskappe	<i>1 punt vir elke korrekte feit x 5</i>	5
Oorsprong en invloede	<i>1 punt vir elke korrekte feit x 5</i>	5
Albums/liedere	<i>1 punt vir elke korrekte feit x 2</i>	2
Logiese aanbieding en struktuur van die opstel	<i>Uitstekend</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en stewige argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig</i>	<i>= 3 punte</i>
	<i>Goed</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en redelike argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig</i>	<i>= 2 punte</i>
	<i>Redelik</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en vae argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	<i>= 1½ punte</i>
	<i>Ondergemiddeld</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en swak argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	<i>= 1 punte</i>
	<i>Swak</i> <i>'n Enkel paragraaf: swak poging met die skryf van 'n opstel</i>	<i>= ½ punte</i>
	<i>Onaanvaarbaar</i> <i>Feite puntsgewys aangebied</i>	<i>= 0 punte</i>
TOTAAL		15

TOTAAL AFDELING D: 40

OF

AFDELING E: INHEEMSE AFRIKAMUSIEK**VRAAG 16**

- 16.1 Kies EEN beskrywing van KOLOM B wat ooreenstem met die korrekte term in KOLOM A. Skryf slegs die korrekte letter (A–F) langs die vraag se nommer in die ANTWOORDEBOEK, byvoorbeeld 16.1.6 F.

16.1.1 **E**
16.1.2 **C**
16.1.3 **A**
16.1.4 **B**
16.1.5 **D**

1 punt vir elke korrekte antwoord = 5 punte

(5)

- 16.2 Wat is die oorsprong van die word “mbaqanga” en wat is die simboliek vir musikante?

Mbaqanga is die Zoeloe word vir “gestoomde brood”. Die simboliek onder musikante is dat dit as “musiekbroom bekend is.”

1 punt vir enige 2 korrekte feite = 2 punte

(2)

- 16.3 Waarvan is die woord “Maskandi/Maskanda” afgelei?

Dit is afgelei van die Afrikaanse woord ‘musikante’.

1 punt vir korrekte feit = 1 punt

(1)

- 16.4 Verduidelik die doel van die musiekstyl Isicathamiya.

Die doel is om ’n harmonieuse vermenging van stemme (en nie die gebrul van die leeu nie) te verkry.

1 punt vir korrekte feit = 1 punt

(1)

- 16.5 Wat is Philip Tabane se bynaam?

Dr. Malombo

1 punt vir korrekte feit = 1 punt

(1)

[10]

VRAAG 17

- 17.1 Aan die begin van sy musiekloopbaan, het die saksofoonspeler van die Makgona Tsohle Orkes, West Nkosi, eers 'n ander instrument bespeel en 'n ander musiekstyl beoefen. Noem die instrument en die styl. Beskryf ook sy pad met musiek tot 1963 toe hy en sy orkes gestrand was vir 6 maande in Noord-Rhodesië.

Nkosi het eers 'n penniefluitjie bespeel en die styl van die musiek was kwela. Hy het sy kwela-musiek gespeel voor sportsentrums en op straat. Tydens een van hierdie straatoptredes het hy van sy mede-orkeslede ontmoet, nl. Joseph Makwela en Lucky Monama. In 1962 is hul deur Gallo-platemaatskappy aangestel as sessie-musikante vir Reggie Msomi se Hollywood Jazz Band. Nkosi het saksofoon gespeel, Monama die tromme en Makwela die elektriese baskitaar (hy was die 1ste swart elektriese baskitaarspeler in Suid-Afrika). In 1963 het hul saam met Msomi getoer na Noord-Rhodesië en was daar vir 6 maande a.g.v. politieke onrus gestrand.

1 punt elk vir enige 5 korrekte feite = 5 punte

(5)
[5]

VRAAG 18

- 18.1 Bespreek die musiekelemente gebruik deur *The Cool Crooners* as deel van hul interpretasie van Mbaqanga, asook 'n kort oorsig oor die groep.

Die groep was bekend vir hul unieke mengsel van jazz, Ndebele, Zoeloe en KiSwahili elemente in hul musiek. Die taal, ritme en elektriese kitare is sterk beïnvloed deur Afrika-musiek en dit was eie aan die groep.

Die groep is gestig deur Albert Sithole en ander lede was Lucky Thodhlana en wyle Ben Gumbo. Gumbo is vervang deur Timothy Mkandla. Hul is 'n vokale groep van Bulawayo, Zimbabwe. Een spesifieke kenmerk was die wit pakke wat hul gedra het tydens hul optredes. Hul word beskou as een van die beste jazz-groepe van Zimbabwe en het nasionaal en internasionaal opgetree. Hul het opgetree saam met Bob Nyabinde, Dudu Manhanga, Jazz Invitation en Tanga WekwaSando. Hul het 3 albums vrygestel, nl. *Blue Sky*, *Ihulugwe Lami* en *Isatilo*.

1 punt elk vir enige 5 korrekte feite = 5 punte

(5)
[5]

VRAAG 19

- 19.1 Ons vind twee baie spesifieke musiekstyle en -strukture in Maskandi/ Maskanda musiek, waarvan die eerste een Izihlabo is. Identifiseer en beskryf die tweede styl en die styleienskappe.

2de styl: Izibongo

Dit bevat vinnig-gesproke Zoeloe-gedeeltes en kan met die styl van die lofsangers vergelyk word. Die inhoud is baie dieselfde soos storie-vertelling en vertel meestal die storie van die rondreisende werker.

<i>1 punt vir benoeming van 2de styl = 1 punt</i>
<i>Enige 2 korrekte feite = 2 punte</i>

(3)

- 19.2 Hoe is die oorspronklike Kiba musiekstyl verander na die Vrye Kiba musiekstyl?

Sello Galane het die monodie van Kiba vermeng met wiegeliedjies, storievertelling, huweliksliede, kerkmusiek, toyi toyi, na-inisiasie repertorium (om slegs 'n paar te noem). Kiba was vrygemaak as eie aan slegs Bapedi en Noord-Ndebele om 'n gesofistikeerde styl word en oop genoeg om uitdrukking en interpretasie te gee deur alle goeie musikante enige plek in die wêreld.

<i>1 punt elk vir enige 2 korrekte feite = 2 punte</i>
--

(2)
[5]

VRAAG 20

Isicathamiya is word beskryf as een van die oudste koorstyle in Suid-Afrika. Skryf 'n allesomvattende opstel oor die style en verduidelik die styl.

Jy sal punte ontvang vir die logiese aanbieding van feite en die struktuur van jou opstel.

Isicathamiya het nie 'n letterlike betekenis nie, maar is afgelei van die Zoeloe-werkwoord – *cathama*, en dit beteken om versigtig te beweeg of te trap. Die hegte gechoreografeerde danspassies sluit in om versigtig op jou tone te loop. Dis tradisioneel 'n *a cappella* sangstyl wat ontwikkel het vanuit *mbube*, wat 'n ander tipe sangstyl is wat geassosieer word met ongeleide Zoeloe mannekore. *Mbube* beteken leeu en die styl word gekenmerk deur die diep, sterk luide sang. Die doel van Isicathamiya is om 'n harmonieuse vermenging van stemme te verkry (en nie die gebrul van die leeu nie). Een van die mees belangrike Mbube sangers was Solomon Linda Ntsele. Saam met sy groep, "The Evening Stars", het hul internasionale erkenning verkry vir hul werk "*In the Jungle*" / *The lion sleeps tonight*". Hierdie lied het die digte 4-stemmige harmoniestyl, wat kenmerkend is van Isicathamiya, gevestig.

Instrumente: dis tradisioneel 'n *a cappella* sangstyl. As deel van die kommersialisering van die groep, het hul saam met popgroepe begin sing en is dan begelei deur orkesinstrumente en sintetiseerders. As gevolg van hierdie talle vernuwings van Ladysmith Black Mambazo en hul internasionale blootstelling, is Isicathamiya nie meer net 'n plaaslike manier van ontspanning nie.

Musikale styl en struktuur: die lirieke is tradisioneel in Zoeloe en was nostalgiese liefdesliedjies. Die liedere is gesing deur die rondreisende werkers, wat ver was van hul families en geliefdes en hul huise. Die tekstemas het begin verander en het daaglikse kwessies ingesluit, bv. vigs, dwelms en misdaad. Die lirieke was nou ook gesing in Xhosa en Engels. Sommige musikante het hul lirieke/musiek ontvang van hul voorvaders in hul drome.

Optredes het bestaan uit 3 elemente:

- Voorbereiding: die kompeterende aspek van die musiek was van die begin af teenwoordig en is gesien as deel van die tradisionele Zoeloe kultuurgebruike waarin kompetering hoog geag word. Baie van die kompetisies word gereël om die beste kunstenaars te identifiseer. As voorbereiding van die eintlike optrede, “kook” of berei die groep die musiekstuk. Die visuele en gehoorsaspekte is ewe belangrik en beide word aangespreek tydens die “kookproses”. Tydens die voorbereiding vorm die groep ’n sirkel om die leier en sing dan harmonies saam. Hierdie sang word vergelyk met die geluid van bye of ’n waterval (isihomuhomu). Koreografie word dan ook geskep in hierdie tyd. Individuele groepe dra nie-tradisionele klere nie. Die koor dra egter almal identiese pakke, hemde, skoene en kouse, terwyl die leier iets anders sal dra, maar tog sal pas by die groep. Sommige groepe verander hul kleredrag na aanleiding van die teks van ’n stuk, bv. Ladysmith Black Mambazo.
- Die verhoog betree: weg van die verhoog hou die groeplede mekaar se hande vas vir morele ondersteuning, maar soos hul die verhoog betree, in gelid agter die leier, is hul hande los. Dit word vergelyk met ’n betroubare leier wat sy troepe op ’n onbekende paadjie lei – indlela. Soms hou groeplede hul hande oor hul regter-ore om die noot te behou.
- Werklike uitvoering op die verhoog: deel van die choreografie is skyngevegte (ukungcweka), wat stokgevegte naboots en *othoza op die tone loop* wat deel is van die landelike Zoeloe omgewing en tradisie. Die leier begin die lied en die res is ondersteunend in hul stempartye.

Baie Isicathamiya groepe het hul musiek laat opneem vir kommersiële doeleindes. Daar is ook video-opnames gemaak en die choreografi speel steeds ’n groot rol van die uitvoering van die musiek.

Musikante: ’n Baie belangrike groep is Ladysmith Black Mambazo. Voor die groep op die toneel verskyn het, is kompetisies gehou waar 2 stukke uitgevoer moes word volgens die kompetisie reëls. Daar was geen gelde betrokke nie, omdat die kompetisies op amateurvlak geskied het. Toe is Ladysmith Black Mambazo gevorm en het die geleentheid gehad om saam met Paul Simon op te tree en het so internasionale erkenning verkry. Hierdie erkenning het hul gebruik om te fokus op plaaslike kultuur. Daarna het Shabalala, Bongani Mthethwa en Paulos Msimango die Suid-Afrikaanse Tradisionele Musiekvereniging gestig om Isicathamiya as tradisionele musiek te verbeter. Hierna het die aard van die kompetisies verander – beter lokale (venues) is gebruik en daar was ook finansiële pryse vir die wenner.

Ladysmith Black Mambazo se lede is almal wedergebore Christene en hul het sodoende ook betrokke geraak by Gospel musiek en het hul die Isicathamiya styl oorgedra in hul aanbiddingsmusiek. ’n Goeie voorbeeld van hierdie verandering is “*Knocking on Heaven’s Door*”, wat hul opgeneem het saam met Dolly Parton. Vandag is Isicathamiya ’n erkende en uitvoeringsproduk van ’n Suid-Afrikaanse musiekstyl.

Ander kunstenaars: The King Star Brothers, African Music Bombers, Dlamini King Brothers.

(15)

Die opstel sal gemerk word aan die hand van die volgende kriteria:

KRITERIA	PUNTETOEKENNING		
Oorsprong	1 punt vir elke korrekte feit x 5		5
Styleienskappe	1 punt vir elke korrekte feit x 5		5
Kunstenaars en liedere	1 punt vir elke korrekte feit x 2		2
Logiese aanbieding en struktuur van die opstel	<i>Uitstekend</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en stewige argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 3 punte	3
	<i>Goed</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en redelike argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 2 punte	
	<i>Redelik</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en vae argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 1½ punte	
	<i>Ondergemiddeld</i> <i>'n Inleiding, afsluiting en swak argument in die middeldeel van die opstel teenwoordig.</i>	= 1 punte	
	<i>Swak</i> <i>'n Enkel paragraaf: swak poging met die skryf van 'n opstel</i>	= ½ punte	
	<i>Onaanvaarbaar</i> <i>Feite puntsgewys aangebied.</i>	= 0 punte	
TOTAAL			15

TOTAAL AFDELING E: 40
GROOTTOTAAL: 120